

**Tresora hirur linguayetakua
Frantzesa, Española eta Heskuara**

Obra ona eta necesaria nork desiratcen baitu
erran den lenguaje horrentzat.

**THRESOR DES/TROIS LANGUES/
FRANÇOISE, ESPAGNOLE ET BASQUE**

Livre très util et necessaire pour ceux qui /
desirent en avoir l'intelligence de ses dites langues...

A Bayonne: chez Antoine Fauvet, imprimeur de /
Monseigneur l'evêque de la ville.
Avec permission et Privilege.

1.ª edic. 1620 (?) - 3.ª edic. 1684.

INTRODUCCION

Uno de los prejuicios más extendidos incluso entre ciertos escritores «bien» documentados, es negar la existencia de aquello que desconocen, en nuestro caso concreto ignorar casi totalmente la literatura vasca reduciéndola exclusivamente a unos cuantos devocionarios religiosos; sin embargo, quien desee cerciorarse de lo contrario no tiene sino consultar y sumergirse en las historias de la literatura vasca de Luis Michelena o del Padre Villasante, o si prefiere viajar, darse una vuelta por la biblioteca nacional de París y escudriñar en la inmensa cantidad de «papelajos» inéditos de Fonds celtes et basques. También puede darse un paseo por la obra del profesor Julien Vinson «Essai d'une Bibliographie de la langue basque», que fue editada en París en 1891. En esta auténtica joya de la erudición y del estudio, el autor trata (págs. 55-64) del librito que prologamos. La primera edición de esta obra parece datar del año 1620, aunque se hable ya de su autor, un tal Voltaire, en una carta de 1607. Según Vinson la ortografía es bastante fantástica y la corrección deja mucho que desear. Nosotros, humildemente, hemos intentado, comparando la tercera edición editada en 1684, del ejemplar único de la biblioteca nacional de París, con el ejemplar del Fondo Urquijo de la Diputación de San Sebastián (que es mucho más perfecto), subsanar lo que a nuestro entender eran algunos errores de lectura, cosa muy comprensible por otra parte si el impresor de Lyon, que es donde se editó por primera vez, desconocía —y es lo más probable— el vasco. Evidentemente, una edición crítica rigurosa exigiría un estudio comparativo de todas las ediciones: tres en el siglo XVII, cuatro sin fecha y una de 1882, labor para la que no tenemos ni medios

ni tiempo; por supuesto que también se hallarán lapsus y errores en esta comparación reconstructiva de las ediciones de 1620 (?) y de 1684, pero son debidas a esto último. Por otra parte, aunque para Vinson esta obra carezca de interés lingüístico, ya que la considera «mediocre» en cuanto a originalidad y traducción de los refranes tanto franceses como españoles, el interés de esta obra radica, para nosotros, en ser uno de los «raros ejemplares» de la literatura no religiosa del siglo XVII, su aportación léxica, ciertos datos sobre la entrada de buques en Bayona, mercancías de un comercio bayonés, el método de venta por medio de préstamos usurarios (25% como mínimo), fórmulas de invitación, saludo, compra-venta, etc.

Nuestra intención es la de «iniciar» la publicación de textos clásicos vascos, tarea que necesitaría de la colaboración de todos los estudiosos de la lengua vasca para formar un bloque compacto de textos fácilmente accesibles para las nuevas generaciones deseosas de estudiar la literatura vasca, un corpus semejante al de la biblioteca de autores clásicos españoles, y no la dispersión que supone el haberse publicado Dechepare en La Gran Enciclopedia Vasca, Leizarraga y Etxeberri de Sara en Lur, Axular en Flors, Etxeberri de Ciburu en la Sociedad Guipuzcoana, S. A., Oihenarte en Herri Gogoa, etc., etc., dispersión a la que nos sumamos con la edición de este «Tresora» de Voltaire, pero con la conciencia de una necesidad de fuerzas a unificar para la mejor edición y publicación de clásicos y de la gran cantidad de desconocidos e inéditos.

P. URKIZU.

3. A.—Minçatcen da unguay Españoléz?
 B.—Çu beçain unguay.
 C.—Minça çaquizquo lehenic bi hitz.
 D.—Jauna, guiçon prestu hunec desiratcen du çurequin minçatcea erosteco cembait marchandisa.
4. E.—Ni nais çure mobitcequo baldiñ diruba uqui arazten baderotaçu erranen darotçut marchandiza ona.
 F.—Mantena çacu eamanez marchandiza onac.
 G.—Ene marchandiz ona da eta leala.
 H.—Ala uste eta signesten dut.
5. I.—Ikus çadan çure memorialea, iakin deçadançat sembat esquatcen den.
 K.—Huna non den nik behar dudanaren memoria: Esco, Larru, lignoa, kobrea, burdin churia, leton haria, tirtotcha, alçeiruba, illia.
6. L.—Horioz guciez furnituco çitut.
 N.—Non cobratuco dugu gañeracoa?
 M.—Galdeçaçu eta icusagun cer falta duçun.
 O.—Mahaxa arnuak. Taulak. Beruna. Estañua. Telac. Camelotac. Breyac.
 P.—Gauça horiez guciez jaunac bere botica daoka ungi garnitua.
7. Q.—Informa gaiten orain ethorri berry diren Mercatari hetaz jakiteco cer eckarry dutē eta galdeguiñ çaçue nahidutē trucatu edo cambiatu.
8. R.—Minçatuco natçaie gaur onetan arratçeian astiro.
 S.—Goacen icustera Portuguez horiec ecen eguiñ eguiteco ahal nuqué.
 T.—Icusten dut hanbat chutic dagoela.
 V.—Jauna eradaçu flota etorria da edo arribatua.
 X.—Haren beguira gaudez oren batetik bertcera.
9. Y.—Cer ekartcen du onic?
 Z.—Gucietaric aphur bana, eta guehienic especieria nola açucra, riça, caresimoco fruitua, salbonia, limoniac, larengac, olio, gimbrea, biperra, espes hitcia, elçaurra muscada, eta bertce marxandisa (1).

---

(1) Hirurgarrean edizioan *hitdoak* dator *espes hitcia* ordez.

Los números a la izquierda son las páginas de la original.

Las letras A, B, C, D... son arbitrarias, lo normal hubiera sido G (Galdere-pregunta) I (Ihardespena-contestación), pero tampoco es en realidad un cuestionario P-R de catecismo, sino simples diálogos.

10. A.—Cer balio du tonela batetaco uriñarena?
 B.—Precio gora da, alchatceco iduriarequiñ bachatceco baiño lehen.
 C.—Nola hori?
 D.—Despendioac eta praiac, costumac eta dretxoñac dire hain handiac ecen estela profitu garabik.
11. E.—Non ostatatcen da çure Señoria?
 F.—Iacopinequiñ aldean carricatcho batean, cordelierequiñ aiticñean.
 G.—Cer trafiquo eguiten dute Italianok?
 H.—Cedasco oihalac, aluna eta cotonia.
12. I.—Eta Anglez nauci horiek?
 K.—Illiasquo oihalac, beruna eta estañova.
 L.—Hetas oraingots iraganen gare hek gabe.
 M.—Jauna plazer duçu ezkanyeko letra de change hauc niri pagaraci.
 N.—Eta emanen dautçut bertce bat assignacionesco.
 O.—Cein da guizona?
13. P.—Hara non den bere ohoresco baça.
 Q.—Hori hetas profitu hañits hiri hunetan.
 R.—Haren aita cen avaricios hādi bat, baiñan semeac jaten du gusciak.
 S.—Gauça gasqui irabaciak eguiten estute seculā etorzen fiñ onic.
 T.—Tractatcen du eguiteco handietan eta hañits comissionetan.
 V.—Norc, sobera beçarcatcen baitu, guti hersten du.
14. X.—Behin baçuen moien handiac.
 Y.—Hañits da onduenic çuhurtcio gaberis, hañits da içan due-nic eta beguiratu estuenic.
 Z.—Goardatcen jaquitea ezta gutiago irabastea baino.

CAMBIOCO CURRETEREZ (Cap. V, Sol. C. D.)

15. A.—Jauna erra daçu nola dabila cābioa?
 B.—Molça eguiasqui çabala da, baignan cornuduac chumiac dire, eta raroac.
16. C.—Nola eguiñ litaque hamar milla eskutu cobratceco?
 D.—Gutun on baten moianez Ioanis Jaunac cerbitçatuco çaitu ungui.
 E.—Iaincoac beguira deçala ene astotxua haren cequaletic, eta ene mandua haren belharretic.
 F.—Conziencesco guiçona da: harc estu hartcen ehuneko laur-den bat baizen.

17. G.—Erradaçu Jauna badirudi ecen, jaunci tuëla Mercurraren Speroniac.
 H.—Cerc hartara du haren eguiteco?
 I.—Haren gaistotaçun handia conzienciaren faltaçuna eta leialta.
 K.—Nor pensatu çuquen secular consideraturiq harc çuen credit?
18. L.—Memento batez aberastucen.
 M.—Fite irabaci eta emenda, fite despensatu.

DEVISUA MERCATARIEN COURIEREN ETA
 MANDATARIENÇAT (Cap. VI)

19. A.—Agur Mandataria.
 B.—Jaincoac mantena saitçala.
 C.—Noiz ethori çara?
 D.—Atço aratcian.
 E.—Sendoric ethori çara?
 F.—Bideac asqui travaillaturic eta hautxiric.
 G.—Baduçu guthunic enetçat.
20. H.—Hara cer igorcen darotçun andreac, milla goranci.
 I.—Ungui dago?
 K.—Desiratcen du hañits çure icustea.
 L.—Jaincoa otoitzten dut sarri guerta dadileva, bada bertce guthunic enetçat.
21. M.—Badut bertce bi paquet ene maletan çeiña outsi baitut ene ostatuã.
 N.—Non duçu ostatua, eta non aurquituko çaitut çembatean tasatu dire.
 O.—Icusico da gaiñeco eskripturan.
 P.—Mandatari onac merce du ungui recompensatua içaitea.
 Q.—Postean ethorri çara.
22. R.—Currier nauciarequiñ ethorri naiz.
 S.—Noiz handic partitu cifen?
 T.—Badu çortci egunen inguruan.
 V.—Cer hari dire adisquidiac?
 X.—Batçuec ossasuna dute, eta goranci castigatcen derautçute.
23. Y.—Iaincoac digula gracia sarri icusteco, egia da Piarres hil dela?
 Z.—Iaincoa placer içatu du haren erretiratcea.
 A.—Erradaçu cerbait berririk.
24. B.—Urac corritcen du, presonac mintzo dire, elkar aisia souflatcen du.

- C.—Esteçauła cignetz mundu gustia, ecen gueçurra erraten du nori minçatu cignen ene ahaidetariq partitu cignenean?
- D.—Minçatu naiz çure aitari, aitaxori, osabari, anaiari, ugas-semeari (2), guiñarabari, cusinari, coñatari, suhiari, illo-bari, aitabichiri, eta çure ahaide guciei.
25. E.—Egonen çare oraño hemen dembora hañits?
 F.—Deliberatu dut joatera larumbatea Jaincoac nahi badu despachuac ahal baitut.
 G.—Oñez ala çamariz ala itxasoz ala leihorrez çoaz?
 H.—Eciñ suporta deçaquet abrez joatea.
 I.—Embarqua çite aiceago joanen çara.
26. K.—Barquã edo unciã embarcatcen duenac estu bethi dembora nahi duen beçala.
 L.—Minçatuco natçaiçu partitu baiño lehen.
 M.—Placer baduçu deusic alde hartaric, ni naiz çure cerbitçuco.
 N.—Othoi egiten derautçut ene letrac segurqui errendaçatçun importantzi askoak dira.
27. O.—Estuçuła hartaz ansiariq, baiñan eckar dietçadaçu ahalic lasterenac.
 P.—Iadanic eskribatuac dire, estute faltaric gañaren escribat-
 cea baicen.
 Q.—Hora haisturrac cerratceco, eta cachetatceco.
 R.—Cembat daduca hill hunec?
28. S.—Guc dugu ene ustez asquena.
 T.—Orhoit çaute Simoni erraitera ihardets dieçadan eta escriba dieçadan maiçago eguiñ duen baiño lehen demboran.
 V.—Estut faltatuco guiçonaren fedez.
 X.—Nois esperança duçu ethortceco?
 Y.—Sey asteren barnean.
29. Z.—Baduçu compañaric.
 A.—Hobeago da bacarric compaña gaistoqrequiñ baiño.
 B.—Jaincoac beguira çaitçala eta guida.
 C.—Manatce derautaçu bertce gauçariq?
 D.—Jaincoa diçuła viage ona eguiteco eta bihurtceco gracia.
 E.—Gure iauna dela, eta dagoëla çurequiñ.

---

(2) *Emastemari* hirurgarren edizioan.

30. DEVISUA ETA PROPOSA NECESSARIO PIÇU COMU-
NEQUO GENDEY, ETA EMBALATÇALENTÇAT ETA
SIASTACHENÇAT (Cap. VII)
- A.—Erradaçu anaya minçatcen çara castilanoz?
B.—Cer galdetcen du çure Majestateac.
31. C.—Nondic doaz piçura.
C.—Goacen gidatuco çaitut.
D.—Cer ofizio duçu?
E.—Embaladorea naiz çure cerbitceco.
F.—Egiasqui çure behar naiz, çato enequiñ, eta nic irabacie-
ratico derautçut diru apur bat.
32. G.—Cornaduen gatik pochoa dançatcen da.
H.—Baduçu astiric?
I.—Portugues batec bilha egorri cerautan cerbaiten balatzera
nindohala baiñan ene laguna joanen da.
K.—Egiçu ahalic eta diligencia lasterena, piça deçatela hogoi
eta borts esco ophil.
33. L.—Estaquiçula ahanz erebatitceratara, eta pizatu direnean
equar ditçaten gure sotora.
A.—Piçua esta idequia?
B.—Cer orenetan idequitcen dute?
C.—Goicean çorcietan, eta barascal onduan bi orenetan.
D.—Mira deçagun nola eguiñen dugun guciac ene botica sar-
tceco.
34. E.—Açaiatuco gare laster aurquitcera cembait faistche edo
itçan.
F.—Pagatcen dute cembait gabela, piage edo costuma?
G.—Hartcen dute ehunaren erreal bat.
H.—Horec iragaiten du arraçuñaren limitac.
35. I.—Erregueren borondatea iduquitcen dute leguetçat.
K.—Tasatu behar du cargatu baiño lehen calteric ez içaiteco.
L.—Baita baiñan quecha çaite ungui gustien paquetatceas, ecen
gaur embarquatu behar dugu.
M.—Çure marchandiza içanen da hain ungui embalatua, non
espaitu perilik bustitceco.
36. N.—Çure baitan fidatcen naiz.
O.—Iauna, gustiak embalatu dugu, eta lagundu embarcatcera.
P.—Ea bada esta bertce faltaric çure pagatcea baitcen.
Q.—Hori erais da.
37. R.—Cembat behar duçu hambat pagatu duçun aren nola çure
penaren.
S.—Guciac montatcen dira laur hogoy real.

T.—Horra çuretçat.

V.—Esta asqui.

X.—Iaincoa baitan confianza duena, egun hobe bat içanen du.

38. PROPOS NECESSARIOAC FACTOREN, ETA DIRUAREN RECEBITÇALLAREN EGUITECOAC IDUQUITCEN DITUSTENENTÇAT (Cap. VIII. Fran. Joanis, M.V.)
- A.—Erra daçu placer baduçu possible liçateque minça naicen facturari?
39. B.—Està hemen nic daquidela, baiñan çoaz contaduriara eta galdeguiçu han denez.
C.—Erran derauté eztela han.
D.—Çatoçea nic eracucico derautçut haren guela.
E.—Remerciactcen derautçut.
40. F.—Igan çaçu escaler horiec eta buta çaçu lehembicico atea.
G.—Io dut atea, eta oyhu egin dut hirur etan, eta nihor ezterau ihardetci.
H.—Uste dut ilqui dela.
I.—Hori fasçuçada hemen haiñ maiz ethorcea hura aurquitu gabé.
41. K.—Segurago içaitequo çato eguberdian edo goiz handian.
M.—Banoa eta heldu naiz comunzqui, eta behin ere ecif aurqui deçaquet.
F.—Falta da ezpaiçara etorcen demboran.
M.—Badaquiçu norat joan den, eta non aurquienesaque.
C.—Ene fedez estaquit.
42. P.—Joanen naiz ea aurqui deçaquedan.
F.—Nahi duçu cerbait erran dioçadan.
G.—Harequiñ minçatu behar dut.
A.—Nor aditcen dut ni han aitciñean.
B.—Guiçon gaste bat Factoraren galdez dagoëna.
C.—Çar dadilla eta ikus deçadan.
D.—Minça çaite jaunarequiñ.
43. E.—Nor çara adisquidea?
F.—Çure cerbitçaria eta Pierrezen mutilla.
G.—Cer galde eguiten duçu.
H.—Haiñts desiratcen dut çure Factorarequiñ minçatcea.
I.—Passagia çaite molçaraño.
44. K.—Suplicatu nahi cintusque haren manatcea ene aresta conda detçala.
L.—Ciñesten nuen pagatua ciñela.

- M.—Eman darot diru ariña eta debekatua, ceña bihurtu baitiot.
 N.—Çure nauciaren amorea gatic manatuco dut paga çaitçala.
 45. O.—Obligatu iduquico nauçu.
 P.—Çoaz ordu onarequiñ.
 Q.—Noiz ethorrigo naiz çure etchera borsehun escutu ceñ sor
 baiquetutçu ene gatic.
 R.—Estut uste haiñbertce çor satudala.
 S.—Mihia gueçur esaten du, letra ecñ hutçic dadique.
 46. T.—Olio eta eguia gaiñean daducate.
 V.—Hara çure escritura orai ciñesten nauçu?
 X.—Beguis icusten dena gogos ciñezten dut, badarican uste
 dut bercey pagatu ditudala.
 Y.—Pierres, çorduenac, eta Francesi pagatcen duenac, berris
 pagatcen du.

47. ERRENTATÇAILLE ETA RECEBIDORENÇAT
 (Cap. IX)

- A.—Non çara recebidorea?
 B.—Ni naiz hemen contatcen, eta pizatcen dudala diru hau.
 48. C.—Ona eta pisocoa da.
 D.—Guehiago baliz hobe liçateque.
 E.—Cer pontuan da cofrea edo cassa.
 F.—Hutça eta deus gabea.
 49. G.—Cergatik ez çara asiatcen ene hartzequoac cobratcen, ene
 rentac eta arquilac ene çordun direnen ganik ecen nic
 eguiñ behar dudan pagamenduen dembora hurbilcen da.
 A.—Balin pena harcen badut çure sordunen solicitatceaz ez-
 tute hec pena gutiago pagatceaz.
 B.—Nola hori?
 C.—Batçuec estute eta berce dutenac estute nahi molçetic
 atheratu.
 50. D.—Adjourneraci çaçu edo prisondeguian esarieraçaçu eta re-
 medio aurdituko dute ene pagatceaz.
 E.—Ecen biluci dena bilu çaquete, eta ez eta ere harria la-
 rroutcea.
 F.—Prokura dessatela.
 G.—Mehachatcen naute chicanatceaz.
 51. H.—Mehachatuec oraiña jaten dute oguia.
 I.—Guchiago da mehchatu direnetaric cehatu direnetaric
 baiño.

- K.—Bertceric estut egiten eta estut hanits provechatcē.
 L.—Nahi duçu guciac quita deçadan.
 M.—Parte guchienac estira solvableac.
52. N.—Cer diote bravoac eguiten dire hañits.
 O.—Hitz onac ematen deraute.
 P.—Hitz onac eta eguin gaistoac enganatcen dute suhour eta erro perfetac.
 Q.—Deusik esten lekoüan, erreguec bere çussen bidea galcen du.
53. R.—Baldin ecin baduçu idilcoa, har çaçu contu onean larrua.
 S.—Pagatçalle gaisto ganik lastoua pagamenduen aldera.
 T.—Badire batçuec trenarik, ez platik, ez escutic estutenic.
 V.—Çoaz eta eguiçu diligencia handia.
54. X.—Ohi bada iauna orhoitcen çara nitaz?
 A.—Bay unguy icusten çaitudenean.
 B.—Contatuko derautaçu dirua.
 C.—Gausa cruela da affligatcea affligiatua dena.
 D.—Çure burua gaisqui aurkitcen duçu.
 E.—Hobequi ninçateque baldin hemendic aparta baciñen.
55. F.—Noiz pagatuco nauçu?
 G.—Borondatea ona da, baiñan ahala flacoa da.
 H.—Noiz nahi duçu bihur nadin.
 I.—Çure comoditatean, eta dembora dudanean.
56. K.—Dembora expiratua da, indaçu ehun ezcutu contu onean.
 L.—Nihor eçin eman deçaque estuena.
 M.—Baduçu ungui.
 N.—Arnegatcen dut Mahomet, eta despitatcen dut, balin badut malic ez pitatic, baiñan iguriquaçu eta content içanen çara.
57. O.—Hitçac eta plomac haissiac eramatendu.
 P.—Jauna othoi eguiten derautçut contaraci diaçadaçu ehun escutuac ceñ nauciac prestatu baiterautçu.
 Q.—Ezteçaçula ancia pagatuco çaitut.
58. R.—Ene naucia açarratuco da erraten duellaric alfer naicela, haren sordudanei minçateaz.
 S.—Minçatuco naiz harequiñ, eta erranen diot çure desencusa.
 T.—Esnaiz ausartutuco bihurcera hutçic.
 V.—Eretiraçaite nahi baduçu ecen orai ocupatu naiz.
 X.—Aitçiñera beguiratcen estuena, guibeletic guelditcen da.
59. A.—Eta çu guiçon prestua, noiz içanen da.
 B.—Fachus çara ura itaiçuran beçala.
 C.—Mandataria estarama penaric, ez doloreric.

- D.—Berriz çatozque bertce egun batez pagatuco çaitut.
 E.—Nahi nuque icussi dio itçua.
60. F.—Fedea concistitcen da ciñestean, eta ez icustean.
 G.—Esteçaçula guehiago uza delajus, ecen dembora da paga deçaçun.
 H.—Necessitateac estu erregeric, eta ez legueric, baiñan iguriçaçu hamaborz egun eta pagatuco çaitut interesarequiñ.
 I.—Etçaitut guehiago ciñesten.
61. K.—Eçara neure fedez contentatcen?
 L.—Fedea obra gabe hilla da.
 M.—Prometatcen derautçut nic eckarcen dudan bissarraz pagatuco çaitudala.
 N.—Juramentuac propiosqui da guesurti baten arma.
 O.—Estuçu ciñezten eguia?
62. P.—Gueçurtia eguia erraitçan eztu kreditic ez autoritateric.
 Q.—Plazer eguiten duena, placeren beguira dago.
 R.—Escu batec bercia garbitcen du.

TRATATCECO OYHAL SIRICSCOREN, MERCATARI EQUIÑ, MERCERONAC, CHAPELIGUILEAC, CAPELUGUILIAC ETA BERTCIA BOTICA DUENAC

(Cap. X)

- A.—Jaincoac guarda çaitçala jauna.
 B.—Ceren galdez dago jauna?
 C.—Beguira nago çure botica haiñ ongui garnitua eta proveditua mercerías.
64. D.—Behar baduçu cerbait fornituco çaitut marchandisas haiñ ona nola nihon aurqui deçaquen.
 E.—Merque guiten baderautaçu ethorríco nais maizago.
 F.—Gure Señoriac aurquituco nau labor hitcetán.
65. G.—Ea bada ceren hitz luciec eguiten tuztéegun laborac miraçaçun cer duçun, ea accorda guifítezque precioz.
 H.—Hara veloueta reforçatua, illia eterdisco cranmoipisitua, damassa, canelota, arracha, brugesco satinà, taffetana, urresco telac, sillaresco telac, sedac, escarlata, urresco haria.
66. I.—Cer duçu soco hortan?
67. K.—Capeluac garnituac, chapellac, botaiñac, escoularuac perfumatuac, guerricoac, calcerdi locariac.
 L.—Baduçu bertceric?
 M.—Perlac, errastunac, diamantac, rubiac, esmeraldac, urresco faneaç,

68. N.—Nahi derautacu credit eguiñ bihur nadin artean ehun ezcutuz çure merceriatric.
 O.—Fiadoric platic edo diruric estuenac, eztu billatu behar mercatariric.
 P.—Cergatic estuçu fidatu nahi ene baitan?
 Q.—Jaincoac beguira naçala nic fidatcen naicenaren ganic ecen
69. beguiratuco nais fidatcen ez naicenaren ganic.

EROSTECO ETA SALCECO ILLESCO OYHALAC
 (Cap. XI)

- A.—Cer eguiten dute Jaun oyhalçalçailleac?
 B.—Contemplacen du Veneciaco escarlata, hunen edertaçuna eta fintaçuna.
70. C.—Eçagutcen eztuenac, eztu preçatcen.
 D.—Unguy tramatua du ehoa eta tintatua.
 E.—Estu tacha garabic ona dena baicen.
 F.—Onic esco du Pelegrina, bere bourdouña, oungui preza-tcen duena.
71. G.—Cer bertce oyhal taillu duçu precio beheresco, moresco, eta goresco çabaltaçun, fintaçun, eta baliotaçun, guciezco eta haiñ on nihorc erran leçaquen beçain.
 H.—Çure mercedea çar dadilla botican, sartcia eta icustia eçaitçu costaco deussic.
 I.—Cer precioco nahi duçu.
72. K.—Nihorc eciñ precia deçaque icuci eztuena.
 L.—Coloré eta qualitate honezco badut jaquitera, churi, bels edo bruna, gorri, horia, moré, ferde, incarnatua, grissa,
73. tanatua, larangiatua, estumeta, bayeta, Florenceco rasa, frisa... savala, hercia, labourra, lucia.
 M.—Cein colore estimatcen duçu hoberena.
74. N.—Jaincoarê gañean ezta jaunic ecer arê belçaren gaignen berce coloreric.
 O.—Baduçu cembait oyhal Angleterracoa.
 P.—Herri hunetaco hoberena.
 Q.—Nahi nuque pessa bat ossoa.
 R.—Har çaçu hau ene hitçaren gaignean.
 S.—Hara monstra.
 T.—Cembat nahi duçu?
75. V.—Ehun libera hamasey eta erdi.
 X.—Cembat berguac daouqua?

- Z.—Hogoy eta hamarlaur gouti gorabehera.
 A.—Cembatean etorrigo da bergua bacoitça.
 B.—Eguifien dugu contua.
76. C.—Estiçadaçula carestiregui sal.
 D.—Moyena badut çuri emaiteco hain merque nola mercatari garabic.
 E.—Merquatu ona ateratcen du molsatic dirua, eta mercatariac eraquarcen du boticara.
 F.—Cerbait ezquein dieçadaçue.
 G.—Galdetcea ezta vilania, eta esqueincea da cortezia.
77. H.—Nic eckartcen dudana gutiago gostatcen da.
 I.—Erosten duena eta gueçur erraten, bere molcea sentitcen du.
 K.—Garastia çara eta chicha.
 L.—Guyçoun chicha gutitan da aberatz.
 M.—Adi çaçu enganatu gabe guztia nahi duenac, guztia galçen du, irabaci behar da cerbait.
78. N.—Içanen duçu laur hogoi libra pieçaçatic.
 O.—Unguy ninduaque çuri emaiteaz niri costa çaitan baiño gutiagotan.
 P.—Arraçognez contenta çaita, badaguigu ecen oihalac doacela errabachatouz egun guciez.
79. Q.—Alchatcen dire eta karestiatcen guerotico guerora.
 R.—Eman ciñeçaque nahi bacindu ni esqueini darautçuna gatic.
 S.—Estuçu içanen pinta bat gutiagotan ecen estut irabazten cornadu bat eta ecin caltetã eman deçaçuet.
80. T.—Dembora batçuetan galcea eta emaitea probetchoa da.
 U.—Astoac equarcen du mahatz arnoa eta edaten ura.
 V.—Badiruri errea gaizqui tintatua eta gaisqui tonditua.
 X.—Tintura bicia da, illia da hautatoa eta trama hainits ona.
 Y.—Nahi duçu ehun sos guehiago.
81. Z.—Gendeaz trufatcen çare.
 A.—Neur dieçadaçu resta hau.
 B.—Behin precioz accorda gaitecen.
 C.—Gauza aissa da arraçoĩnasco gende arrasoñablequin acordatcea.
 D.—Badaduca hamasei bergua eta laurden.
82. E.—Beguya icusten duena bihotçac ciñesten du.
 F.—Neur deçaçun berriz.
 G.—Hobe da neurcea piquatcea urriquitcea eta gueldiric egoitea baiño, baiñan çuc neurri eguiten baituçu, halaber eguifien saituçu.

83. DENDARIAREN DEBITA (Cap. XII)

- A.—Cer ari çara Naucia?
 B.—Trabailatcen dut çaharrençat, jauna.
 C.—Guertus ungui ari çara ecen gastetaçuna alfer çahartaçuna necessitatean da.
84. D.—Ogui garabic esta penatu gaberic.
 E.—Cer bestimenduac dituçu?
 F.—Mantelac, cazaqua, gipoña, saya.
 G.—Nahy nuque har baciñi essa mantua edo, cappa baten neuria.
85. H.—Manatuco nauçuna eguitera prest nais.
 I.—Cer partaya da oraiño comuna.
 K.—Capel aldi bateco çaspi haurec bat bedera differen dira borundatean.
 L.—Beroquy bestitu balin banais irri eguitē badatçute estut acholic.
 M.—Estuçu nahi ere cazaca bat?
86. N.—Baita oyhal haretic baiñan pleque gaberic eta mahon quaheric eguiçu, abissatuco duçu beçala, eta esteçaçula ahans çarpa bat eguitemco.
 O.—Igor çaçu estofac berehala.
 P.—Cer behar duçu?
 Q.—Satin ebaquia, tela lodia, tela fina, seda belsa, botoniac, cotoña, crochetac, foradurac, fustania.

SAPATAGUIÑAREN DEBISSO (Cap. XIII)

- A.—Cer ari çara cōpay lo çauņa ala gueldiric çaude?
88. B.—Hobea da gueldiric egoitea gaisqui eguitea baiño.
 C.—Unguy pausatu nahi duena eztu haiñits trabaillatu behar.
 D.—Eguin duçu ene sapatac.
 E.—Hasten duenac eguiten estu acabatu.
 F.—Unguy hasi dena erdi eguin da edo acabatua.
89. G.—Nois eguiñen dire ene botac.
 H.—Orquoñaren gaignén daudez.
 I.—Cergatic estuçu acabatcen ene çapatac.
 K.—Erroma etcen horen bates acabatu.
 L.—Icusten dudan beçala estuçu voluntate handia traballatceco.
90. M.—Ruinaçen nais jostean eta traballatcen deussic eta probetcho gaberic.

- N.—Hire bicia irabasten estuen officios çarri appartadi eta harçaz expediari.
- O.—Hainbat onhatu nago ecen seda bat baño gutiago agatic emaoque estena eta bicia sourtan.
91. P.—Traballa çaçu fachatu gabe irabaci behar duçu çure famillarentçat.
- Q.—Desplacer dut aditcea ecen egun oroz horditcen çarela eta irabaci beçain fite despendatu hain fite.
- R.—Iraquaci estena mundua minçatcera nequez iraquacico du ichilic egoitea.
92. S.—Baduçu cordouana onic eta lustraturic niri eguiteco colet bat.
- T.—Hañits ona eta ungui apaindua.
- U.—Har deçadaçu neurria.
- V.—Estuçula ancia hartaz.
- X.—Eta andrearen mantuflac.
- Y.—Haiñ quecha da ecin dagoela bihar artean.
93. Z.—Egoitea tormentatcen da.
- A.—Importantçia guti den lekuan badago pacienciarequiñ.
- B.—Penac handia du harat hunat dabiliena bethi alferic.
- C.—Çoaz pasagiatcerat, ez naçaçula empacha.
- D.—Obrari gaistoari gauza apourrac empachatcen du.

94. MANDATU BATEN EGUITECO (Cap. XIV)
nauciac. mutillac: Bertrand, Bruneta

- A.—Non ais mutilla.
- B.—Cer placer duçu jauna?
- C.—Har çac billet hau eta hoa ene partez combidatcera haren barnean aurquituco duen guciez quençac cappelua ahançi gabe eguitea hitçaco bete erreverencias hoa hegaladiñ eta bihur.
95. D.—Ecin aurqui deçaquet neure escularouac, eta ecin juan hec gabe.
- E.—Har çac enetatic bata eta salt adi.
- F.—Hela! Norat hoa?
96. G.—Mandatu baten eguitera noha.
- H.—Nola hoa haiñ laster igurikac banoa irequiñ.
- I.—Ecin gueldi naiteque.
- K.—Eckartcen dut cembait goutun.
- L.—Cer achola duc hic. Erradac othoi eguitẽ derauat nora hoa.
- M.—Badaquic Pierres jaunaren echea?

97. N.—Hara non den mairou choutic dagoena haren aiticiféan jo çac.
O.—Nor da hor?
P.—Adisquideric idequ çaqu bustitcen nais.
Q.—Nor çara çu, cer galdetcen duçu.
R.—Jauna empachatua da edo acompañatua da, nahi nuque harequin minçatu.
98. S.—Nola duçu içena, eta nondic heldu çara.
T.—Ecin ady haicia gatic.
U.—Norc erranen dut haren galdez dagoela.
V.—Jaunac ez nau eçagutcen.
X.—Norequiñ egoten çara?
Y.—Pierres jaunaren mutilla nais.
Z.—Iguriçac.
A.—Nor da hor?
99. B.—Jaincoa guarda çaitçala, jauna.
C.—Ungui etorri.
D.—Pierres jauna ene naucia, çure Segnoriaren escuei muçu eguiten du othoitz eguiten derautçu haiñ berce ohore eguin dieçaçun haren etchera etor ceiten barasquariaren harcera.
E.—Nola dago çure nauci Jauna.
100. F.—Ungui eta çure ontasunaren desiratcen dena, eta affectio-
natua çuri servitçu eguiteco.
G.—Erroçu ni naicela beti prest haren serviceco eta remercia-
cen dudala, eta supplicatcen dudala ecen aldi honetaco excuça naçala.
H.—Cer placer duçu bada niri manatu?
101. I.—Çoaz jaincoaren esperançan, eta erraçu çure nauci eta jau-
nari ecen ni naicela harena.